

Suomen Kylätoiminta ry
Kylien ja Leader-
ryhmien eduntekijä

9.10.2015

LAUSUNTO

Eduskunnan
valtiovarainvaliokunnan
maatalousjaosto

Viite: **Valtion talousarvioesitys vuodelle 2016 (HE 30/2015 vp, mom. 30.10.63 maaseudun kehittäminen)**

Aihe: **KYLÄTOIMINNAN VALTIONAPU**

Viitaten hallituksen esitykseen valtion talousarvioksi vuonna 2016 ja maa- ja metsätalousministeriön pääluokan momenttiin 30.10.63 Maaseudun kehittäminen, haluaa Suomen Kylätoiminta tuoda kylätoiminnan valtioavun näkökulmasta esille seuraavaa:

Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) on kylätoimintaa, Leader-toimintaa ja muuta paikallista kehittämistä edistävien järjestöjen kaksikielinen valtakunnallinen yhteistyöjärjestö. Jäseninä ovat lähes kaikki valtakunnalliset, paikallislähtöistä kehittämistä edistävät järjestöt, Manner-Suomen 54 Leader-ryhmää, kaikki 19 maakunnallista kyläyhdistystä, yhdeksän maakunnan liittoa sekä kuntakohtaisia kylä- ja kaupunginosayhdistyksiä, kaikkiaan 127 jäsenjärjestöä.

Kylätoiminta ja Suomen 3 100 kyläyhdistystä ovat osoittaneet vastuuta maaseudun kehittämistyössä useilla sadoilla kehittämishankkeilla ja vapaaehtoistyöllä. Kylätoiminta on maaseudun väestö- ja ammattirakenteen mukainen ja pystyy vastaamaan monialaisuudellaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Kehittämistehtävän laajuutta kuvaa vuosittaisten hankkeiden usean kymmenen miljoonan euron arvo, jossa julkisten varojen lisäksi on huomattava osa yksityisiä varoja ja talkootyötä. Kylien kehittämistyö on yhä hankerahan varassa, mikä rajaa mahdollisia toimijoita ja hankaloittaa työtä.

Yhteiskuntamme rakenteet ovat jatkuvassa muutostilassa. Viimeisimmät hallitusohjelmat ovat korostaneet kansalaistoiminnan ja julkisen vallan yhteistyön ja työnjaon tärkeyttä. Tämä edellyttää työmuotojen rakentamista, mikä ei kuitenkaan toteudu itsestään. Kylätoiminta on yhteiskunnallisilta mittasuhteiltaan määrätietoisesta kehittämistyöstä tuloksena jo niin vaikuttavaa, että se ansaitsisi nykyistä ajantasaisemman poliittisen asemoitumisen. Kylätoiminta on vastuullista kansalaistoimintaa yhteistyössä julkisen vallan kanssa.

Eduskunnan ansiosta on kylätoiminnalle myönnetty valtionapua aina vuodesta 2003 alkaen (120 000 € vuonna 2003, 220 000 € vuonna 2004, 420 000 € vuonna 2005, 530 000 € vuonna 2006, 530 000 € vuonna 2007, 610 000 € vuonna 2008, 700 000 € vuonna 2009, 1 010 000 € vuonna 2010, 1 100 000 € vuonna 2011, 1 050 000 € vuonna 2012 ja 2013 sekä 1 100 000 € vuosina 2014 ja 2015). Kasvava valtionapu on vahvistanut kylätoimintaa; rekisteröityjä kyläyhdistyksiä on yhä enemmän, nyt 3 123, voimassa olevia kyläsuunnitelmia on noin 2 200 ja kylien hankerahoituksen kokonaisarvo useita milj. euroa. Toisaalta valtionavun suunta on nyt menossa rajusti alaspäin kun:

valtioneuvoston esitys vuodelle 2016 on vain 400 000 € eli 700 000 € (63,6%) vähemmän kuin tänä vuonna.

Kylätoiminnan vastuiden ja käytettävissä olevien valtion varojen suhde on kohtuuton; kylät ansaitsevat tasaisesti kasvavan valtionavun, mikä on tällä hetkellä vain runsas 2 % koko toiminnan laajuudesta. Kylätoimijat kokevat asian epäoikeudenmukaisena ajatellen kasvavia tehtäviä. Nykyisellä valtionavun tasolla kaikkien osapuolten - myös julkisen vallan - yhteinen etu ei toteudu tavalla, johon muutoin olisivat jo hyvät edellytykset.

Kylätoiminnan vahvistaminen sekä kunnan ja kylien välisen suhteen järjestäminen on entistä ajankohtaisempaa kuntien lukumäärän vähentyessä. Maaseudun asukkaiden elinolot heikkenevät etenkin niissä kuntaliitoksissa, joissa laajat maaseutualueet muodostavat uuden suurkunnan keskustaajungin kanssa. Haasteista selvittää paikallisen kehittämistyön avulla, toteuttamalla uusia työtapoja ja tuotteistamalla lähipalveluja. Palvelut on mahdollista turvata lähellä palvelujen tarvitsijoita. Valmiuksia kylien lähipalvelujen volyymin nostamiseen on. Siihen tarvitaan kuitenkin valtionapua vakaana rahoituslähteenä, varsinkin kun päärahoitus tulee edelleen hankevaroista, käytäntöjä hankaloittavine jälkirahoitteisuuksineen.

Suomen Kylätoiminta ry:n toiminta painottuu valtakunnallisten, mutta paikallisesti toteutettavien verkostohankkeiden suunnitteluun. Käytännön toteuttajat alueilla ovat maakunnalliset kyläyhdistykset ja näiden kokoamat toimijaverkostot. Valtionavulla vahvistetaan järjestelmällistä työskentelytapaa ja välitetään lähipalvelujen järjestämiseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Uusia palvelutuotteita Suomen Kylätoiminta ry on jo kehitellyt isoilla verkostohankkeilla. Toimijaverkoston turvaaminen edellyttää kuitenkin valtionavun korottamista.

Valtioneuvoston maaseutupoliittisessa selonteossa (2009) eduskunnalle ”Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi” 2009 - 2020 (s. 32) on kylätoiminnan rahoituksesta sanottu seuraavaa:

Hallitus nostaa kuluvalle hallituskaudella valtionavun tasoa ja korostaa, että kylien haasteiden kasvaessa pitkäjänteinen, vaihteittainen valtionavun nostaminen on välttämätöntä.

Viidennessä Maaseutupoliittisessä kokonaisohjelmassa 2009 - 2013 (s. 135) esitettiin kylätoiminnan vaihteitaista valtionavun nostoa seuraavasti:

Kylätoiminnan valtionapua nostetaan 500 000 eurolla vuosittain niin, että saavutetaan suhteessa sama taso kuin toiminnaltaan saman laajuisilla muilla vastaavilla järjestöillä ja voidaan palkata pysyvästi maakunnalliset kyläasiamiehet.

Ja kuudennessa Maaseutupoliittisessä kokonaisohjelmassa 2014 - 2020 (s. 31) on esitetty kylätoiminnan kehittämistä seuraavasti:

Kylätoimintaa sekä maaseudun neuvonta- ja kansalaisjärjestöjä tuetaan ja kehitetään ja kyläasiamiesverkostoa vahvistetaan.

Huolimatta näistä tavoitteista, esitti työ- ja elinkeinoministeriö vuoden 2015 talousarviossaan kylätoiminnan valtionavuksi vain 425 000 euroa. Valtiovarainministeriö korjasi kuitenkin esityksen 1 025 000 euroon, mikä myös vahvistettiin vuoden 2015 budjettiriihessä. Eduskunta nosti kylätoiminnan valtionavun eduskuntakäsittelyssä 1 100 000 euroon. Edellä kuvatusta ja siitä huolimatta, esitetään kylätoiminnan valtionavuksi vuodelle 2016 vain 400 000 euroa. Valtionavun lasku ei ole eduskunnan linjausten ja poliittisten päätösten mukaista. Edellä oleviin perusteluihin viitaten esitämme vetoomuksen, että

kylätoiminnan valtionavun vaihteittainen kasvu jatkuisi edellä esitettyjen linjausten mukaisesti seuraavina vuosina ja että kylätoiminnan valtionapuun osoitettaisiin 1 100 000 euroa eli sama taso kuin tänä vuonna ja 700 000 euron lisäystä hallituksen esitykseen nähden.

Toiseksi ehdotamme siirtymistä

maa- ja metsätalousministeriön kanssa sopimusperusteiseen valtioavun toimintatapaan, jolloin kylätoiminnan valtionapua korotettaisiin asteittain vuosina 2017 - 2020.

Kylätoiminnan valtionavun lisääntyessä suureneva osa siitä kohdistetaan alueelliseen toimintaan. Tällä hetkellä valtionavusta 67,7 % on suunnattu alueille ja 32,3 % valtakunnalliseen tukipalveluun. Lisääntyvällä valtionavulla järjestetään kunnan ja sen kylien välisiä yhteistyö- ja sopimusmekanismeja, joiden tuloksena lähipalvelujen saatavuus turvataan. Kasvava valtionapu lisää kylien edellytyksiä osallistua kunta- ja palvelurakennemuutoksen toteuttamiseen ja lähipalvelujen uudelleen järjestämiseen.

Esityksemme olisi kunta- ja valtiontalouden näkökulmasta perusteltua, koska näin saadaan uusia ratkaisuja palvelujen järjestämiseen ja mobilisoidaan moninkertaisesti yksityistä työtä ja rahaa yhteiseen julkiseen kehittämistyöhön. Sopimusperusteinen valtionapu auttaisi kylätoiminnan osaavan henkilöstön pysymistä kehittämissä, jolloin toiminnan jatkuvuus turvataan. Ehdotettu menettely on tuloksekas ja toimiva ratkaisu julkisen vallan ja kansalaistoimijoiden yhteistyön rahoittamiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Kylätoiminta on jo kehittänyt rakenteitaan, uusintanut toimintatapaansa ja pystyy toimimaan varteenotettavana yhteistyökumppanina julkisen sektorin kanssa.

Risto Matti Niemi

Risto Matti Niemi

Pääsihteeri

Suomen Kylätoiminta ry

Lupajantie 1, 25500 PERNIÖ

(Puh. 050 599 5229)